

MEHMET SAİD FENNÎ (1850 - 1920)

ALİ ŞAKİR ERGİN

Asıl adı Mehmet Saîd olan FENNÎ, Kadızade Hacı Sadık Efendi'nin oğlu olup Yozgat'ın Tekke Mahallesinde H. 1268/M.1850 tarihinde doğmuştur.

Tahsilini Yozgat'ta "Demirli Medrese"de tamamlamıştır. Daha öğrencilik yıllarında şiir ve edebiyatla meşgul olmaya başlamış, babası Hacı Sadık Efendi'den ve Yozgat'lı Akif Paşa'nın yeğeni ve M. Saîd'in amcaoğlu olan Ömer Râgıp Efendi'den özel olarak Arapça, Farsça ve Hat (Yazı) dersleri almıştır.

"FENNÎ" şairin mahlâsıdır. "SAİD" mahlâsını kullandığı şiirleri de vardır. Şair olan babası H. Sadık Efendi'nin mahlâsı "SADIKÎ"; yine şair olan kardeşi Mahmut Efendi'nin mahlâsı da "AŞKÎ"dir. Ailecek şair olan bu üçlünün şiirde bir araya gelerek müşterek söyledikleri bir gazel de vardır.

Mehmet Saîd, H. 1290/M. 1813 yılında Yozgat Meclis İdaresi Kâtipliğinde memuriyete başlamış ve bu görevde uzun süre kalmıştır. M. Saîd güçlü şairliğinin yanında çok iyi bir hattat ve hakkâktır. Yazdığı yazılar şaheser birer levha, kazıdığı mühürler ise harika birer sanat eseri özelliğindedir. Anlatılanlara göre Yozgat'ta bulunduğu sırada altın para (Altın Lira)'nın bir benzerini yapmış, fakat şikâyet üzerine parayı taklit ettiği iddiasıyla uzun süre yargılanmıştır. Bunun üzerine Kayseri'ye nakletmiş ve orada bir süre çalışmıştır. Boğazlıyan, İncesu, Kalecik, Yabanabad (Kızılcacahamam) ve Sivrihisar'da çeşitli memuriyetlerde bulunduktan sonra Ankara Valiliği Vergi Başkâtipliği'nde ve Tahrirat Kâtipliği'nde bulunmuştur. Daha sonra, o zaman Ankara Valisi olan Abidin Paşa'ya gönderdiği bir şiirle Paşa'nın dikkatini çekmiş, tarafından iltifata

mazhar olarak terfi ettirilip, Ankara Valiliği İdare Meclisi Başkâtipliği'ne getirilmiştir. Bu görevde iken Ankara İdâdîsi Yazı ve Edebiyat Öğretmenliği yapmış, H. 1329/M. 1911 yılında Ankara Erkek Öğretmen Okulunda hûsn-i hat (Güzel Yazı) öğretmenliğinde bulunmuştur.

FENNÎ, keskin zekâsı ve dâhiyane kabiliyetinin nefesine verdiği güven ve hırsıyla hiçbir görevde tatmin olmamıştır. Bir süre sonra memuriyetten ayrılmış (bazı rivayetlerde emekli olmuş) ve H. 1336 Ramazan/M. 5 Haziran 1920 tarihinde Ankara'da vefat etmiştir. Namazgâh denilen (Bugünkü Etnoğrafya Müzesinin bulunduğu yerdeki) kabristana defnedilmişse de bu kabristan, daha sonra kurulan Cebeci (Gülveren) Asrî Mezarlığına nakledilmiştir.

Hicrî 13/Milâdî 19. asrın ikinci yarısında doğup yetişen ve 20. asrın ilk çeyreğinde vefat eden M. Saîd FENNÎ, Yozgat'ta yetişen büyük şairlerden biri, belki de birincisidir. Dâhiyane karakteriyle yazdığı güçlü şiirleri her seviyede halkı etkilemiş, şiirlerinin ve divanın basılmasından çok sakınmasına rağmen bazen bir münacatı, bazen gazeli, bazen bir dörtlülüğü veya beyti dilden dile dolaşarak günümüze kadar gelmiştir.

Babası Hacı Sadık Efendi ile amcaoğlu Ömer Râgıp Efendi'nin yazdığı mutasavvıfane şiirlerin tesirinde kalarak ilk şiirlerini onlar gibi yazmaya başlamıştır. Mehmet Saîd zamanla şiir sanatını çok iyi geliştirmiş ve divan edebiyatının meşhur şairlerinden Fuzûlî, Bâkî, Nâbî ve Nedîm'e tahmîs'ler ve nazire gazeller yazarak onlardan geri kalmadığını, şiirdeki üstün sanat ve başarısını edebiyat âlemine ispat etmiştir. Şair NÂBÎ'nin, (BU) redifli na't-i şerîfine yazdığı tahmîs bölge halkından çok kimsenin ezberinde olduğu gibi bu tahmîsin son kısmı olan:

“Makardır FENNÎYÂ bu arz-ı akdes bir şehinşâha,
Değişmem bir avuç toprağımı hurşîd ile mâha;
Muhakkak feyz alır kim yüz sürerse bu feyzgâha...
Mürâât-ı edeb şartıyla gel NÂBÎ bu dergâha
Metâf-ı kudsiyandır, büsegâh-ı enbiyâdır bu!...”

kıtası yazıldığı gündenberi Yozgat camilerini süsleyen, sanat âbidesi, birer levha olarak muhafaza edilmektedir.

FENNÎ'yi ilim ve edebiyat âlemine ilk defa tanıtan Cephaneçioğlu RAŞİT isminde bir zattır. Bu zat, Yozgat Gazetesi'nin 21 Mart 1928 tarihli nüshasında şairin tercüme-i hâlini anlatırken şiirlerinden beyitlerle örnekler vererek 170 kadar şiirinin kendinde mahfuz olduğunu zikretmektedir. Cephaneçioğlu Raşit Bey'in bir defterde topladığı bu şiirlere daha sonra Yozgat ulemasından H. Hilmi Bayhan tarafından defterde olmayan 20-25 kadar yeni şiir de ilâve edildiyse de halktan derlenip toplanan bu şiirlerin tamamı şairin Yozgat'tan ayrılmasından ve ölümünden bir müddet sonra derlendiği için birçok hatalar ihtiva etmektedir.

M. Saîd FENNÎ, şiir yazmakta gösterdiği kudret ve üstün başarısıyla hemen etrafındakilerin tenkitlerini üzerine çekmiştir. Her şaire söylendiği gibi Fennî'ye de eski şairlerin şiirlerinden nakiller yaptığı yolunda haksız ithamlar olmuştur. O ise, hakkında kötü söz konuşan dedikoduculara şiirlerinde eski şairlerden çalıntı (İntihal) olmadığını açıklayan şu beytiyle:

“Var ise şüphen ara mecmûa-i âsârımı
Mâl-ı sirkat FENNÎYÂ girmez benim divanıma!...”

diyerek cevap vermiştir. Bununla yetinmeyerek devrinde şiir yazan ve ona dil uzatanların hepsine âdeta meydan okurcasına kendi şairlik sanat ve kudretini ortaya koyduğu, “gibi” redifli gazelinde:

“Karşı gelsin Zâl-i tab'ında cesâret hisseden
Kilk-i FENNÎ çıktı meydâna yine Rüstem gibi...”;

Bir başka şiirinde:

“Buyursun işte FENNÎ, işte meydân-ı hünermandân
Fazâil-âşinâ bir şâir-i mu'ciz-beyân yok muş”

diyerek sanat meydanına, faziletlere aşina olan şairleri davet ederek meydan okumuştur. Bu konuda hasımlarına mağlûp olmamak ve onlara galip gelmek için kendine gayret tavsiye ederek:

“FENNÎYÂ, mağlûb-ı nefis olmaktan eyle ittikâ,
Cehd eder merd-i mücâhid hasma istîlâ için...”

beytini söylemiştir. Şiir inşâ etmekte diğerleri ile eşitliğe razı olmadığını ise:

“Değil FENNÎ kulun ağyâr ile râzî müsâvâta
Tekaddûm eyler elbet bülbül-i hõş-gû gurâb üzre.”

diyerek hasımlarını kargaya, kendini güzel nağmeli bülbüle benzeterek onlardan üstünlüğünü ifade etmiştir.

Daha sonra tekrar kendine dönerek:

“FENNÎYÂ böyle metânetli gazel yazdıkça
Kalemin bâsıra-i düşmana mismâr olsun!...”;

Bir başka beyitte:

“Şuarâ-yı Bozok’un şakk-ı feme tâkatı yok.
Çünkü meydân-ı fesâhette zebûn oldu bana...”

diye hemşehrisi (Bozoklu) şairlerin kendisine mağlûp olarak cevapsız kaldıklarını ifade etmiştir.

Çeşitli sebeplerle gurbete çıkan şair gittiği her yerde değişik kabiliyetleri sayesinde üdebâ meclislerine girmiş, meşhur kimselere mühürler kazınmış, şiirler, kasideler, nazireler yazmış ve önemli bulduğu olaylar için de tarih düşüren manzumeler, beyitler söylemiştir. Devrinin padişahına, bazı vezir, vali ve paşalara yazdığı kasidelerin bir kısmını sahiplerine takdim etme fırsatını bulamamıştır.

Karakteri dolayısıyla bulunduğu memuriyetlerle tatmin olmamıştır. Bazı defalar üst görev için katıldığı imtihanlarda mağdur edildiği inancıyla ye’se düştüğünü ifade eder. Ankara’da Tensikat Komisyonunun haksız ve keyfi muamelelerine karşı açıkça isyan ve beddua eder bir ruhla kaleme aldığı:

“Pek açık gadrettiler ümmîd-i istikbâlîme,
Tâ be-mahşer lânet olsun düşman-ı ikbâlîme...”

nakaratlı uzunca muhammesi şairin hissiyatını çok güzel anlatmaktadır.

Evliliğinde saadet bulamadığı gibi memuriyet hayatında da umduğunu bulamadığı için kendini şiir ve sanata daha çok vermiştir.

Zarafet ve ulviyete yaradılıştan bağlı olan şair hemen bütün şiirlerinde bedîî bir güzellik, fikrî bir incelik ve üstünlük sergilemiştir. Bu karakteriyle de bulunduğu her yerde devlet ricalinin takdirlerini kazanmasına rağmen memuriyet mesleğinde kendi için tasarladığı görevlere ulaşamamıştır.

Yozgat’ın Boazlıyan ilçesinde bulunduğu sırada;
“Ne bâis oldu kim FENNÎ, kurâyı ihtiyâr ettin
Senin re’s-i livâda hakkını inkâr eden var mış”

diyerek kendini başşehire lâyıık görür ve Mutasarrıflık hakkı olduğunu söylemiştir. Bunu da elde edemediği için:

“Şu asr-ı âtîfet-hasr-ı Cenâb-ı Pâdişâhîde
Yazıklar sana FENNÎ, iktisâb-ı rif’at etmezsin!..”

beytiyle kendi kendini ayıplamıştı. Yüksek göreve gelememekteki başarısızlığını:

“Beni gözden düşüren kuvve-i iz’ânımdır
Zulmet-i gamda koyan pertev-i irfânımdır...”

beytiyle başlayan gazelinde iz’an ve irfanına yükleyerek değerlendirilmediğini ifade etmiştir. Bütün bunları bir talihsizlik olarak izaha çalışan şair geçim derdiyle ve gurbete kendi rızasıyla çıktığını düşünerek müteselli olur. Ancak birgün gurbet telâkki ettiği Kayseri’de traş olurken berberin kestiği ve önüne dökülen saçlarının ağarmış olduğunu görünce yaşlandığına üzülererek hissiyatını:

“Ben sanırdım ihtiyâr ettim diyâr-ı gurbeti
Bilmedim hayfâ ki gurbet ihtiyâr etmiş beni!..”

mısralarıyla dile getirmiştir.

M. Saîd FENNÎ, gurbetteyken memleket hasretiyle yanıp kıvrandığını da anlatır.

“FENNÎYÂ gurbete çıkmakla gönülden çıkmaz
Nakş-ı mermer gibidir sîned e sevâ-yı vatan...”

mısralarından başka, sılayı görmeden gurbette ölüp, gurbete gömülmek endişesiyle duygularını:

“Aman yâ Rab, defîn-i hâk-i hicran etme FENNÎ’yi
Vatan dîdârım dünyâ gözüyle bir daha görsün!...”

mısralarıyla dile getirdiyse de ne yazıkki endişesi zuhur etmiş; sılaya gidemeden gurbette ölmüş ve gurbette hicran toprağına defnedilmiştir.

M. Saîd FENNÎ, kaderin sürüklediğı bu bedbinlik içinde bunalıp, hayat mücadelesinde içine düştüğü yeis, elem ve hazzın da geçici birer durum olduklarına sağlam akidesi ile ulaşmış, bunun sonucunda da kendini rahatlatıcı duygu ve düşüncelerini:

“Ne devâm üzre döner çark, ne devlet bâkî.
Ne kıvâm üzre kalır zevk, ne muhabbet bâkî...”

mısralarıyla ifade ettikten sonra zor olan çarenin, yüce yaratana tevekkülle sığınmakta ve bunu idrak ederek düşünmekte olduğunu anlatan:

“Nik ü bed her işte Allah’a tevekküldür hüner,
şîve-i takdîr-i tezkâr u teemmüldür hüner...”

beyitleriyle başlayan gazelini söylemiştir.

Şairimiz dini bütün bir Müslümandır. İslâm’ın “TEVHÎD” akidesine

tam teslimiyetle bağlıdır. Bunu divanının her yerinde bilhassa ilk sahifeye koyduğu bir münacatında bütün samimiyetiyle sanki feryad edercesine şöyle:

“Yâ Rab! dilimi masdar-ı tevhîd eyle
Endîşemi tevhîd ile tes’id eyle!...
En sonraki nutkum yine tevhîd olsun,
Benden beni tevhîd ile tecrîd eyle!...”

dile getirmiştir. Kendisi soylu-dindar bir aileden geldiği için de tasavvuf yoluna intisap etmiş Nakşibendî Şeyhi Ahmet Hüsamettin Efendi’ye tam bir teslimiyetle bağlanmıştır. Şeyhine olan bağlılığın ve saygının verdiği aşkla yazdığı birbirinden güzel şiirler divanda naatlardan sonra yer almaktadır.

Tasavvufun temel düsturlarından olan “Ölmeden önce-nefis olarak ölünüz” emri uğruna bir münacatında Tanrıya yakarırken:

“FENNÎ bir Oğuz kuldur, zikrin ile meşguldür,
Ölmezden evvel öldür, ey rahmeti bol mevlâ!...”

diyerek dünyadayken nefisini öldürüp kemale ermeyi arzu etmektedir.

Hz. Peygambere yazdığı bir na’atinde:

“Kulun FENNÎ’yi mahrûm eyleme feyz-i şefâatten
Ki hiç bir mücrime etmiş değilsin fazlını imsâk...”

diyerek şefaatten mahrum etmemesini rica etmiştir. Bir başka na’atinde:

“Hüdâ-yı lem-yezel bir lahza münfekk etmesin ondan
Gam-ı aşkın dil-i FENNÎ’de müdğam yâ RASÛL’ALLAH!...”

diyerek hem gönlünde gizli olan O’nun aşkıyla beraber olduğunu ve hem de O’ndan bir an bile ayrılmaya razı olmadığını Yüce Tanrı’dan yakarmaktadır.

Doç. Dr. M. Yaşar Kandemir'in bazı beyitlerini "Altın Oluk" dergisi 49. (Mart 1990) sayısında neşrettiği "TASVİR-İ KALEM" başlıklı ve "Kalem" redifli bir na'tinde:

".....

Bir kalem kim olmaya na't-i celilinden habîr,
Bir kuru çöptür ona ıtlak etmezler kalem..."

"Etmem in'âmından ol şâhenşehin kat'-ı ümîd,
FENNÎYÂ eczâ-yı cismin olsa ser-tâ-ser kalem..."

"Bikr-i fikrimden tulû etsin nice böyle nu'ût,
Dest-i aczimde ilâhî kalmasın ebter kalem..."

mısralarıyla şairlerin kalemlerini nasıl kullanacaklarını uzun uzun anlatmıştır. Zaten FENNÎ, şiir diye hezeyan (saçma sapan boş söz) sarfetmenin başkasının şiirini çalmaktan farklı olmadığı inancında olduğunu belirterek divanı duyulmamış mazmunlarla süslemek gerektiği anlamında:

"FENNÎYÂ bikr-i mezâmîn ile dîvânı donat
Sirkatin farkı ne, Sarf-ı hezeyân eylemedenş..."

mısralarını ifade etmiştir.

Divanın tespiti için:

"Dîvânını evsâfî ile eyle ki imlâ,
Uşşâk arasında eserin mu'teber olsun!..."

tavsiyesinde bulunmuş ve yine başka bir şiirinde kendi kendine:

"FENNÎYÂ bu eser-i nâdirü'l-emsâl benim
Müdde'â-yı hüner ü fazlıma burhân olsun..."

telkin ve tavsiyesinde bulunmuştur. İşte bu tavsiyelerde bulunan güçlü şairimiz FENNÎ, âşik şairler arasında muteber sayılacak mükemmel ve mürettep bir divan meydana getirmiştir.

Haftalık Yozgat Gazetesi'nin 21 Mart 1928 tarihli 329. sayısının 3. sayfasında yazdığı bir makalede, ilk defa şair hakkında bilgiler veren Cephaneçioğlu Raşit, FENNİ'nin kıymetli şiirlerini küflü kütüphanelerde ve sönük hafızalarda kaybolmaktan kurtarmak maksadıyla, bir defterde toplamaya gayret ettiğini bildirmiştir. Halktan derleyip topladığı 170 kadar (tamamı 165'tir) şiirini yazdığı defteri, daha sonra bir özel kütüphanede bulup inceleme fırsatımız oldu.

Kim olduğunu tam olarak hâlâ çözemediğimiz Cephaneçioğlu Raşit Bey, el yazısıyla kaleme aldığı bu defterin 06.02.1929 tarihli mukaddimesinde:

“Evvelemerde şunu itiraf edeyim ki; Ben ne edibim, ne de edebiyat tarihi müsebbiti (tesbit edici).

Yalnız gayem birçok zarif şiirleriyle muasırılarını teshîr etmiş kudretli bir şairin bugün toplanabilmesi mümkün olan eserlerini cem' ile o güzide parçaları büsbütün kaybolmaktan kurtarmaktır...”

“... Bu eserlerin tertibinde, hatta parçaların metninde birçok yanlışlıklar olabilir.

Edebiyata husûsiyle şiire vukûfum olmadığı için size başkasının yazdığı bir eseri bile noksansız hazırlayamadım. Bundan dolayı cidden me'yûsüm...” diye üzüntülerini bildirdikten sonra, yıllardan beri emek vererek meydana getirdiği böyle bir defteri tamamlamaktan duyduğu memnuniyeti ifade ediyor ve;

“... Artık bunu edebî divan hâline getirmek ehillerinin üzerine düşen bir vazifedir...” diye ön sözünü tamamlıyor.

Aynı defterin 7. sayfasındaki notlar ve diğer sahifelerdeki düzeltmelerin incelenmesinden anlaşılıyor ki; birçok eksik ve yanlışları olduğu düşünülen bu defter daha sonra Yozgat ulemâsından Hacı Hilmi Bayhan tarafından gözden geçirilmiş, defterde bulunmayan 20-25 kadar gazel ve muhtelif şiirler 190. sahifeden itibaren 203. sahifeye kadar H. Hilmi Bayhan'm hattıyla ilâve edildikten sonra;

“Gerek bendenizin ilâve ettiğim gazellerini ve gerekse işbu defterdeki diğer eş'ârın herhalde Vehbi Beyefendi (O zaman Yozgat Lisesi, Fizik-Kimya Öğretmeni olup Hafız Ethem Efendi oğlu Mehmet Vehbi Ulusoy) tarafından tashihine himmet ve zahmet buyurulması lâzımdır. 1 Mart 1938”

diyerek defteri Vehbi Bey'e teslim ve tevdi etmiştir. Bundan sonra da Vehbi Bey'de kalmıştır.

Vehbi Bey aynı yıl (1938 yılında) Yozgat Halkevi tarafından ayda bir çıkarılan ve Me'sûl Müdürlüğünü yaptığı aylık kültür dergisi "BOZOK"ta FENNÎ'nin kısa bir tercüme-i halini ve şiirlerinden bir kısmını (28 adedi) değişik sayılarda (2 - 14 sayılar) birer ikişer neşretmiştir.

Üdebâdan, Şair Hulûsî Bitlisî (Aktürk), FENNÎ'nin ölümünden yaklaşık yirmi yıl sonra, Yozgat'ta hâkim olarak bulunduğu sırada, şair hakkında saygı ve takdirlerini ifade için yazdığı bir raporda (aşlı Hulûsî Bey'in oğlunda olan bu raporun fotokopisi bizdedir) Fennî'nin tarihe malolan eserlerini ve şiirlerini tükenmez bir hazine, sönmez bir güneş benzeterek;

"... İşte bugün FENNÎ'nin nâmı ve âsârı da her manasıyla tarihe, cumhuri yüksek devlete şerefli bir servet, bir defîne şeklinde intika etmiş bulunuyor." diyerek Namık Kemal ve Fennî'den aldığı ahenk ve ilhamdan istifade yoluyla kaleme aldığı bir naziresinde;

“...

Fesâhatta, belâgatta, zerâfette, letâfette
O bir Bahr-i Saîd'dir dürrünün şehvârı kalmıştır.
Taassuptan, riyâdan, dalkavukluktan, cehâletten
Müberrâdır edep ilhâmının izmârı kalmıştır...

Cinas, teşbih, mecaz bahrinde bir gavvâs imiş fennen
Rusûh da'vâ eden âlimlere mi'yârı kalmıştır...

Hazîne buldi "Yozgat" "FENNÎ" hafriyyatla ensâle
"Şeker, kaymak" o menba'dan akıp edvârı kalmıştır.

"Hulûsî" tam ile "AKTÜRK'e" bu "SAYGI" müyessermiş
"SAİD"dir FENNÎ merhûm millete âsârı kalmıştır.

Mücevher tarihimden yirmi yıl evveleri göçmüş
Hulûsen FENNÎ'nin mevlâsına ikrârı kalmıştır.

Yozgat Eski Ağır Ceza Mahkemesi
Azası
Hulûsi Bitlisî AKTÜRK
1350 (1931)

Hulûsi Bitlisî, Şair FENNÎ'nin sanat, kabiliyet, kudret ve özelliklerini sıraladıktan sonra devamla Yozgat'ta bıraktığı eserleri zikrediyor, şeker ve kaymak kelimeleriyle bu adlarla anılan ve bugün hâlâ canlılığını koruyan (Pınar) taşlarına Fennî'nin şiirlerinin kazılarak yazılmış kitabelerine telmihler yapmıştır. Nihayet yazmayı başardığı bu saygı ifadesi olan "RAPOR"dan duyduğu memnûniyeti ifade ederek yazdığı şiire de bir tarih düşürmek suretiyle sözlerini tamamlamıştır.

Şair M. Saîd FENNÎ, çevresini ve kendinden sonra divan tarzında şiir yazan şairleri tabii olarak etkilemiştir. Bunlardan yine Yozgat'ta yetişen şair Çapanzade Edip Bey'in bir gazelinde;

"Sâha-i nazmda "FENNÎ"ye "EDİB" peyrev olup
Arz edem bezm-i suhandâne bu rengîn eseri!..."

diyerek Fennî'nin kendinden üstün olduğunu itiraf etmiştir.

Yine Yozgat'ta yetişip "HIFZÎ" mahlasıyla şiir yazan Hafız Ethem Efendi'nin, FENNÎ'nin gazellerine nazireler yazdığı, O'nunla müşterek söyledikleri gazelleri ve taşitleri de vardır. Bunlardan "gerek" redifli bir gazelde: (divanda yok fakat elimizde mevcut).

"Hâtır-ı HIFZÎ'yi telvîs eylemiş hubb-i sivâ
FENNÎYÂ tevhdî çârûbiyle pâk etsem gerek..."

diyerek iki şair de zekâ ve belâgat örneklerini karşılıklı olarak ortaya koymuşlardır.

FENNÎ DİVANI:

Fennî'nin kendi el yazısıyla ve nefis bir talikle kaleme aldığı divan

hakkında literatürde hiç bir bilgimiz yoktu. Son zamanlara kadar kimde ve nerede kaldığı kesin olarak bilinmeyen ve kayıp olduğu zannedilen divanın orijinal nüshası, şair'in damadı Ali Haydar Ocakçioğlu tarafından yıllar sonra ortaya çıkarılmıştır. Ocakçioğlu bu divanın neşri için büyük gayret sarfetmesine rağmen bu işi sonuçlandıramamış ve elindeki malzemeyi neşrine yardımcı olmak amacıyla bana tevdi ve emanet etmiştir.

Divanın aslının bulunmasından sonra Cephaneçioğlu Raşit Bey'in binbir güçlkle derleyerek meydana getirdiği - yukarıda hakkında etraflıca bilgi verdiğimiz- defterin de artık bir önemi kalmamıştır.

Elimizdeki Fennî divanı, kapak içi sahifeleri hariç 83+11 varak, 166+22 sahifeden ibarettir. Şiirler sarı renkli, kalın, şapsız ve filigransız kâğıtlara, yer yer de filigransız ince sarı kâğıtlara yazılmıştır. Divanın her sahifesi üç sütun olarak tasarlanmıştır. 23 sahifesi tamamen, bir o kadarı da kısmen boş kalmıştır. Öyle anlaşılıyor ki son derece dikkatli ve titiz olan şairin ömrü boş sahifeleri doldurmaya müsaade etmemiştir. Dağılmaması için sonradan muntazam bir şekilde, karton kapaklı ve sanatsız olarak ciltletilen divanın sahife sıralamasında hatalar vardır. Bir kısmı eski yazı, bir kısmı yeni yazı, olan sahife numaraları muntazam değildir.

Sahife ebadı 26x19,5 cm, yazı ebadı da üç sütunda 20-23x15-18 cm arasında değişmektedir. Her sahife 6,5 cm genişliğinde dikey üç sütuna ayrılmış ve dolu sahifelerde her sütunda ekserisi verev olmak üzere en çok 28 ve en az 18 satır bulunmaktadır. Divanın sonuna ayrıca 11 yaprak ilâve edilmiştir. Bu sahifelere divanda olmayan birkaç şiir ile başka şairlerden derlenen birkaç şiir ve bazı özel notlar yazılmıştır.

Elimizde bu divandan başka, şairin ölümünden yıllar sonra varislerden birisi tarafından imzalanarak babama hediye edilmiş ve bir kısım şiir müsveddelerini ihtiva eden yine yarım kalmış daha küçük hacimli ikinci bir defter bulunmaktadır.

Elimizde ayrıca benim de halk arasından toplamaya çalıştığım müstakil kâğıt parçalarına yazılmış şiirleri bulunmaktadır. Bütün bunlar tarafımdan yeni harflere aktarılarak ilmî bir şekilde neşre hazırlamak için çalışmaktayım.

İyi bir hakkâk ve hattat olduğunda herkesin müttefik olduğu Saîd

Fennî'nin kazıdığı mühürlerden günümüze intikal edip elimizde olan yoktur. Ancak ince bir zevk sahibi olan şairimiz, kazıdığı her mühürden kâğıt üzerine birer nümüne basarak saklamayı da ihmal etmemiştir. Bu şekilde mühür basılmış küçük kâğıtların yanyana yapıştınlarak kolleksiyon yapıldığı anlaşılan iki varak üzerinde resmî daire, muhtar, aza, imam ve özel kişiler için kazılan ve her birisi de sanat şaheseri olan bir miktar basılı mühür örneği elimizde mevcuttur.

Son Asır Türk Şairleri müellifi İbnülemin Mahmut Kemal İnal Bey, Sadettin Nüzhet Ergun Bey'in Fennî'nin Üsküdar Selimağa Kütüphanesi Müdürü Üdebâdan Ahmet Remzi Efendi için 1315 tarihinde tâlik yazı ile kazıdığı mühürü gördüğünü ve beğendiğini, zikredilen eserinin 387. sayfasında Fennî Efendi'nin hayatından bahsederken dipnot olarak vermiştir.

Saîd Fennî, küçük yaşta kazandığı güzel yazı melekesini sanatkâr ruh ve kabiliyetiyle de birleştirerek yazı (HAT) sanatında da güzel örnekler vermiştir.

Yozgat'ta eski ev duvarlarını ve birçok cami duvarlarını süsleyen levhaları vardır. Ankara Etnoğrafya Müzesinde atlas üzerine işlenerek yazılmış bu dörtlüğün;

“Sakın taş sanma Yahû güher-i âlem-i bahâdır bu.
Gel ey biçâre yüz sür nakş-ı pâ-yı Mustafâ'dır bu.
Sezâ arş-ı muallâ zînet ârâ-yı makam olsa
Zehî cay-ı muazzam mevki-i hacet revâdir bu!...”

küçük bir ebatta kâğıt üzerine yazılmış olarak İstanbul Eyyûb Sultan Türbesinde Hz. Peygamberin ayak izini temsil eden mermer taşın bulunduğu kapalı bölmenin içindeki nefis bir levha da bu arada zikre değer kıymet taşır. Öğretmen Vehbi Ulusoy'un kolleksiyonunda gördüğüm istifli bir sülüs levha ile tâlik yazılmış bir beyit şair Fennî'nin yine sanat değeri olan levhalarıdır. Ayrıca özel, Şair S. Fennî'ye ait iki levhadan birisi olan ve küçülterek fotokopisini ekte sunduğumuz damla istifli “Rabbiyessir” levhası şairimizin hattatlık sanatının şaheser bir örneğidir. Saîd Fennî'nin buğday ve pirinç taneleri üzerine “İhlas” ve “Ayetelkürsî” yazdığı yine

tırnaklarıyla kabartmak suretiyle kâğıt üzerine yazı yazıp desenler çıkardığı bilinmekte olup elimizde mevcudu yoktur. Ayva veya ceviz yaprağı üzerine, yaprağın gözeneklerini boşaltmak suretiyle yazdığı yazılardan bir tanesi de korunarak bugüne kadar kalmıştır.

BİBLİYOGRAFYA:

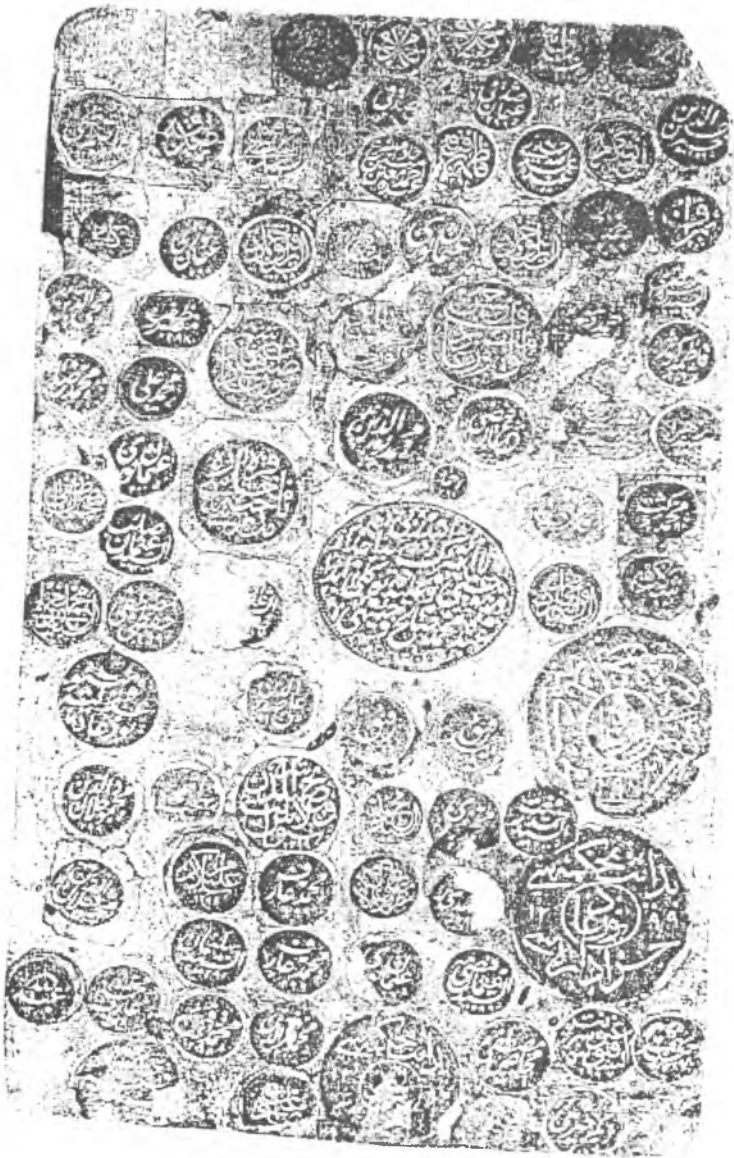
1. Fennî Divanı, el yazması, defter I. (Kütüphanemizde)
2. Fennî Divanı, el yazması, defter II. (Kütüphanemizde)
3. Fennî, Cephaneçioğlu Raşit, Haftalık Yozgat Gazetesi, 21 Mart 1928, sayfa 3.
4. Yozgat şairlerinden Saîd Fennî, toplayan Cephaneçioğlu Raşit, el yazması defter, 207 sahife, 1929. (M. Vehbi Ulusoy Kütüphanesinde).
5. Saîd Fennî için Rapor Yahut Saygı, Aktürk - Hulûsî Bitlisî, el yazması, 1935.
6. Yozgatlı Şair Saîd Fennî, M. Vehbi Ulusoy, Bozok (aylık dergi), Şubat 1938, sayı 2.
7. Tuhfe-i Nailî, (İnehanzade Mehmet Nail, Sabık Hemedan Konsolosu) 31 Mart 1949, Yazma, Millî Kütüphane.
8. Son Asır Türk Şairleri, İbnülemin Mahmut Kemal İnal, s. 387 - 389. MEB Basım Evi, İstanbul 1969.

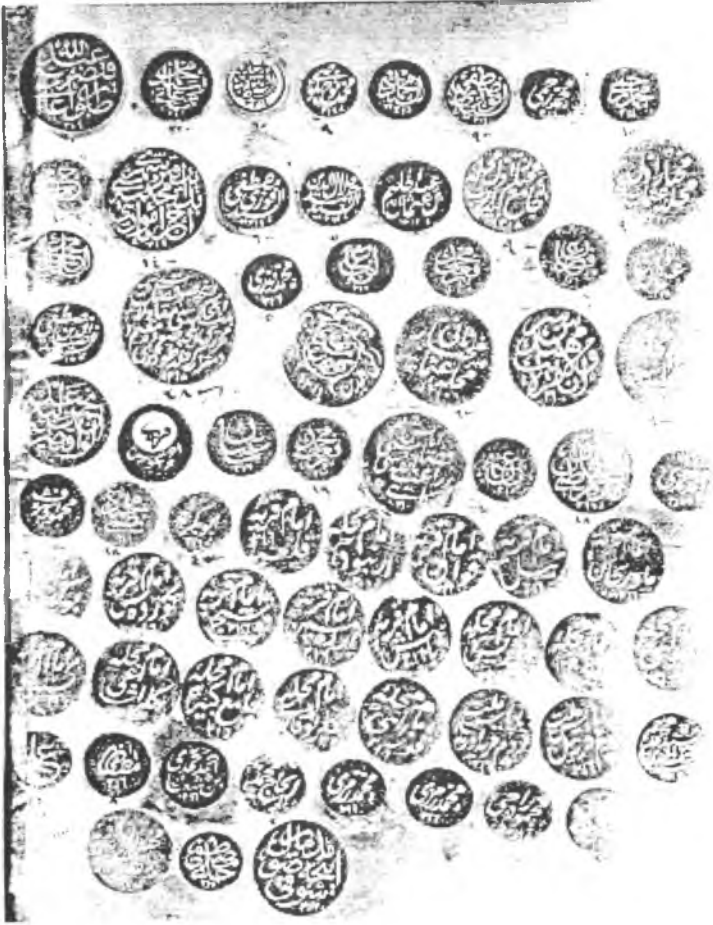
EKLER:

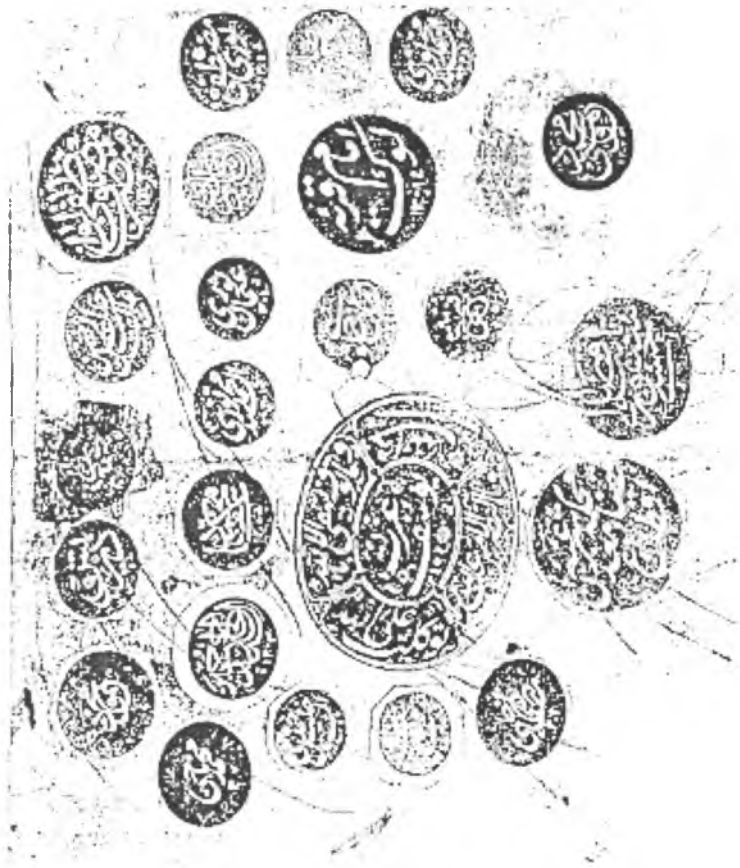
1. 1 adet resim
2. 1 adet damla istifli "Rabbi yessir" fotokopisi
3. Mühür örnekleri basılı üç varak fotokopisi
4. 1 adet tilk yazı (beyit) fotokopisi
5. 1 adet Cephaneçioğlu Raşit'in defterinin kapak ve ilk sahifesi fotokopisi
6. 1 adet FENNİ Divanı, II no.lu defterin ithaf yazılı sahifesi fotokopisi.

— جلد اول —
فنی

بیتار سیرت کتب خانہ

مجموعہ کتب
مجموعہ کتب

۱۹۵۹

اولی مرید شوقِ عرفان ایسے وہ کہ ۔ نہ آرام ، نہ آسنا ، نہ کبھی مہلتی ۔۔

جاننا کہ عظیم پرورشہ عرفان شوقِ عرفان سے مراد ہے سحرِ اتمہ عرفان پر مشتمل ہو کر وہ مرید جس کی
اور وہ انسانی حواس اور گہرہ باہ۔ جانتا ہے کہ وہ قیاس اور عقیدہ توڑتا ہے ۔ کہہ رہا ہے کہ
(دیکھو جو دیرم با بیوقوفہ مریدوں میں با بیچارہ ، شاعری کے ساتھ کہیں کہیں ان لوگوں کی
توجیہ ۔ حق یا پارک سے وہ پرورشہ آگے ہے اور وہ ہے ۔

اور ان ۔ وہ ہیں شوق و شوق اور ان کی توجیہ سے انہیں فاسدات یا دینی راہی پر توجیہ
ہماری مدد ۔ جو نہ دیکھتا ہے کہ وہ ہے ۔

نقطہ سمجھنا کہ لا جبرہ ہونہ اور مستقرانہ حجاز کی روضہ مریدوں کے جوڑ سے مراد ہے
وہم اپنے ساری توجیہ سے انہیں اور وہ توجیہ دیکھتا ہے وہ ہے پرورشہ ۔
نہ یا ہم ، نہ توجیہ سے انہیں قازیاں ہونہ ۔ انہیں پرورشہ پر ہم ہیں ۔ آئینہ ہونہ
ایسے پرورشہ سے انہیں وہ توجیہ ہے اور نہ ہونہ ہونہ ہونہ ۔

یونہی ۱ ۶ ۱۹۶

میں ہی ہونہ

